

Asia: VN/25158/2023

EU:n datasäädöksen kansallinen täytäntöönpano - Arviomuistio

Lausunnonantajan lausunto

1. Millaisia vaikutuksia arvioitte datasäädöksen aiheuttavan organisaatiossanne, toimialallanne tai laajemmin Suomessa?

- Alkutuotantosektorin osalta MTK näkee jäsenneuvonnan tarpeen kasvavan huomattavasti. MTK:n jäsenet ovat pääasiassa mikro- ja pk yrityksiä ja niiden resurssit ottaa selvää uuden, osittain vaikeaselkoisen lainsäädännön tuomista oikeuksista, ovat heikot.
- Toimialan osalta säännöksen vaikutukset ovat suuret:
- Koska ohjelmisto, konsultointi ja niihin liittyvän toiminnan sisältyminen datasäädökseen soveltamisalaan on epävarmuutta, on toimialan käytäntöjen kehittymistä seurattava erityisen tarkasti säädöksen soveltamisen alkaessa myös kolmansien osapuolien sopimusehtojen ja -käytäntöjen muotoutumisen osalta.
- Alkutuotantosektorilla itseohjautuvien laitteiden ja tuotantoa tukevien tekoälysovellusten kehittyminen on ollut huomattavan nopeaa. Koska data on merkittävä syöte tällaisten laitteiden ja sovellusten kehittämisessä, on markkinan erityisolosuhteet huomioivalla datalla suuri vaikutus tekoälysovellusten kehittymiseen.
- Koska vilja- ja öljykasvien hintoja noteerataan hyödykepörseissä, on reaaliaikaisen markkinatiedon välittymiseen dataa keräävistä laitteista kiinnitettävä huomiota. Tuotantotiedon reaaliaikainen välittyminen ketjussa yksittäisille toimijoille, voi aiheuttaa merkittäviä markkinahäiriöitä.
  - o Toimialalla neuvotteluvoiman epätasainen jakautuminen on unionin lainsäädännössäkkin tunnistettu ongelma (direktiivi hyvän kauppataivan vastaisista käytännöistä yritysten välisissä suhteissa maataloustuote- ja elintarvikeketjussa 2019/633). Tärkeää on, etteivät datan jakamista koskevat sopimukset ja käytännöt muouvaudu sellaisiksi, että neuvotteluvoiman epätasainen jakautuminen jatkuu tai pahenee.
  - o Datainnovaatiolautakunnan mallisopimuksilla toivotaan olevan merkittävä vaikutus siihen, mihin suuntaan datan reilut jakamiskäytännöt elintarvikeketjussa kehittyvät.

o Toimialan rakenteista johtuen, datan käyttäjien (mikro- ja pk-yritykset) todelliset mahdollisuudet valvoa sitä, ettei heidän tuotantotekijöistään (pellot ja metsät) kerättävää data päädy kolmansille sopimusten vastaisesti, ovat heikot. Lakiperusteisten oikeuksien käyttämiseen voi myös liittyä alan rakenteitten takia liikesuhteiden menettämisen tai muiden kaupallisten kostotoimien pelko, joten alkutuotantosektorin toimijoiden kynnystä ilmoittaa kohtaamistaan epäkohdista on pidettävä matalalla.

2. Pidättekö arviomuistiossa esitettyjä linjauksia tarkoituksenmukaisina?

- Esitetyt linjaukset ovat tarkoituksenmukaisia. Sen lisäksi, että datalukutaidon kehittämistä on jatkettava perusopetuksen tasolla, tulee Opetushallituksen päivittää myös ammatti- ja ammattikorkeakoulujen tutkintovaatimuksia siten, että datalukutaito ja datatalouden perusteet tulevat entistä kattavammin osaksi tutkintovaatimuksia ja opetussuunnitelmia.
- MTK pitää liikesalaisuuksien valvontaan ehdotettua elintarvikemarkkinalain mukaista järjestelyä kannatettavana. Elintarvikemarkkinalain 12 c §:n ja datasäädöksen 37 artiklan 5 kohdan b alakohdan menettelyt vastaavat pitkälti toisiaan. On tärkeää, että viranomaisten toimivalta avustaa liikesalaisuusasioissa on tarkoin määritelty ja että lainsäädännössä on annettu toimivaltaisille viranomaisille riittävät tietojenvaihtovaltuudet. Tämä edellyttäne esimerkiksi elintarvikemarkkinalain 13 b §:ään tehtävää lisäystä.

o Koska elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston resurssit ovat rajalliset, on elintärkeää, että viranomaiset voivat tehdä yhteistyötä tehokkaasti ja yhteistoimin koordinoida dataliittännäisten liikesalaisuusasioiden tutkintaa.

3. Mitä seikkoja viranomaisten yhteistyön järjestämisessä tulisi erityisesti ottaa huomioon?

- Ks. Edellisen kohta elintarvikemarkkinalain osalta.
- Viranomaisten yhteistyön järjestämisessä arviomuistiossa esitetty mahdollisuus käyttää epävirallista lausuntomenettelyä viranomaisten keskinäisen yhteistyön ja neuvonnan tukemiseksi on kannatettava erityisesti elintarvikemarkkinavaltuutetun ja datasäädöksen noudattamista valvovan viranomaisen osittain päällekkäisen toimivallan osalta.

4. Mitä kansallisten (viranomais-)menettelyiden osalta tulisi ottaa huomioon viranomaisten ja toimijoiden välisessä yhteistyössä? Onko sektoreittain jotain sellaista, mitä pitäisi erityisesti ottaa huomioon kun kyseessä on viranomaisyhteistyö?

- o Viranomaisten tulisi aktiivisesti selvittää dataan liittyviä käytäntöjä eri toimialoilla.
- o Ks. Aiemmat kohdat elintarvikemarkkinavaltuutetun osalta. Elintarvikesektorilla on tunnistettu unionin laajuudessa olevan merkittäviä ongelmia neuvotteluvoiman epätasaisesta jakautumisesta johtuen. Datasäädöksen valvontaan ja viranomaisten väliseen yhteistyöhön erityisesti maatalous- ja elintarvikesektoriin liittyvissä asioissa on kiinnitettävä huomiota.

5. Mitä seuraamusten osalta erityisiä huomioita? Erityisesti sanktioitavien tekojen suhteen? Entä miten mahdollinen viranomaisen ”puuttumiskynnys” näissä tulisi mielestänne määritellä?

-

6. Muita mahdollisia huomioita arviomuistioon tai asiaan liittyvään jatkovalmisteluun

MTK pitää kannatettavana arviomuistioluonnoksessa omaksuttua lähtökohtaa, jonka mukaan datasäädöksen viranomaistehtävät keskitettäisiin Liikenne- ja viestintävirastolle siltä osin, kun kyse ei ole henkilötietojen käsittelyä koskevien velvoitteiden valvomisesta, mikä olisi tietosuojavaltuutetun vastuulla.

Tammi Kimmo
MTK ry